

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. marcija 1896.

Politiški oddelek.

Volilna reforma.

Posvetovanja o volilni reformi v odseku se vrše jako hitro v primeri z delovanjem nekdanjega pododseka. Temu pa ni povod, da bi morda vladni načrt bil tako dober, da bi poslanci ne želeli k njemu nobenih sprememb.

Tudi niso odsekovi člani za volilno reformo nič bolj naudušeni kot so bili člani nekdanjega pododseka, ki so stvar mesece in mesece zavlačevali. Tudi sedaj se je v odseku bila poskusila ravno ista metoda. Kar obsuli so bili nekateri poslanci, ki so znani kot nasprotniki volilne reforme, odsek s svojimi predlogi. Tudi se je bila pogrela popolnoma neumestna zahteva, naj se volilna pravica izroči deželnim zborom. Pričakovati je bilo, da se vname obširna razprava o centralizmu in federalizmu in drugih stvareh, ki nimajo z volilno reformo nič opraviti. Grof Badeni je pa precej spoznal, kam pes taco moli, in odsekovim članom naznanil, da ga ni volja dolgo hoditi k sejam in poslušati dolge razprave, temveč bode državni zbor kar razpodil, ako bode sitnosti delal. Vladna predloga se nima nič dosti preminjati. To je pomagalo. Lepo gladko se reši paragraf za paragrafom. Grof Hohenwart, ki je pod Windischgrätzom vedno imel kak nov načrt, da ga je predlagal v pododseku, ki je potem tratil čas z njim, dosedaj še ni prišel z nobenim takim načrtom. Vsi poslanci vedo, da se volilna reforma izvršiti mora.

Da sta grof Taaffe ali pa knez Windischgrätz pokazala toli odločnosti, kot jo je grof Badeni, bi volilna reforma že davno bila rešena. Da je Taaffe odločneje nastopil, bi se koalicija proti njemu osnovala ne bila. Možje, ki puste, da ž njimi govori grof Badeni, kakor strog učitelj stare šole s svojimi paglavci, bi se ne bili upali dosti ugovarjati. To je tem bolj obžalovati, ker je Taaffejeva volilna reforma bila mnogo boljša od Badenijeve.

Dosedaj je odsek le jedno samo določbo premenil,

pa še to le z izrecno dovolitvijo vlade. Poslom je tudi priznal velilno pravico. S tem se pomnoži število volilcev nove kurije za dobrih 200.000. Izpolnila se ni želja nekaterih poslancev, ki so vsekako želeli, da se posli naredo za neko nižjo vrsto ljudi, kakor drugi državljani. Posebno štajerskim konservativcem ta odsekov sklep ne bode po volji, kajti njih glasilo je našlo v vsej volilni reformi poprej le jedino to dobro stran, da hlapci ne bodo volili, a sedaj se pa ta določba iz načrta izbriše. Kmetiski posli si bodo pa pač zapomnili, od katere strani se je jim odrekala volilna pravica in se po tem ravnali pri volitvah.

Obžalovati je pa, da se niso vpeljale direktne volitve v novi kuriji. Temu so se pa zopet najhuje upirali nekateri konservativni poslanci, veleposestniki in Poljaki. Stvar se je prepustila deželnim zborom. Če bodo deželni zbori sklenili direktno volitev v kmetških občinah, se bode tudi v novi kuriji direktno volilo. Pri tej priliki je zlasti poslanec Klun zahteval, naj bi se vsaj kaj sklenilo glede določevanja volilnih krajev za slučaj neposrednih volitev, ker on ne zaupa deželnim zborom, da bi za Slovence pravično stvar uredili, če jo bodo urejali po svoji volji.

Ta Klunov predlog je bil povse umesten in le obžalujemo, da se odsek nanj ni oziral. Sicer je pa gosp. Klun s tem predlogom pokazal svojo nedoslednost. Nedavno je bil za to, da bi se volitev deželnih poslancev izročila deželnim zborom, sedaj pa nakrat deželnim zborom toliko ne zaupa, da bi kraje pravično razdelili. Tacih nasprotij bi od tega starega parlamentarca ne bili pričakovali. To mora vsekako škodovati njegovi politični veljavi v resnih političnih krogih.

Strinjamo se pa mi ne z določbo, ki veže volilno pravico v peti kuriji na šestmesečno bivanje v kakem kraju. S tem se je dal kapitalistom neki vpliv na volitev v novi kuriji. Židovski tovarnarji se lahko zgovore, da vselej nekaj mesecev pred volitvami odpovedo delavcem, o katerih mislijo, da ne bodo volili po njih volji; delavci bodo morali v drug kraj in zgube volilno pravico.

Želeti bi bilo, da bi zbornica to določbo izčrtala iz predloge.

Če tudi predložena volilna reforma ni ugodna, vendar nas veseli, da se posvetovanja v odseku hitro vrše. Nekaj novega duha le pride v sedanjo že odrvenelo zbornico in skrbelo se bode že, da za to volilno reformo, pride druga, ki bode pa temeljito pomedla s krivicami sedanjega državnozbornskega volilnega reda.

Politični pregled.

Brez komentarja! Goriški „Primorski list“ je priobčil znamenit članek pod zaglavjem „Kje je zavornica?“ ki slove: „Mi smo prijatelji odkrite besede. Kakor smo že enkrat rekli, naš list so v življenje obudile resolucije I. slovenskega katoliškega shoda. Na tem shodu se je imenovala posebna komisija, ki se je štiri mesece potem oklicala kot „slovenski katoliški odbor“. Temu odboru za predsednika je bil izvoljen g. Karol Klun. Katoliški odbor naj bi skrbel za prireditve II. slov. kat. shoda. To se je zgodilo, rekli smo, štiri mesece po kat. shodu, o božiču l. 1892. Od tistega časa se nismo več videli. Resolucije katoliškega shoda pa stojijo tam, kakor so jih natisnili v „poročilo“. Pač pa se je od takrat marsikaj zgodilo. Tako je v tem času g. Karol Klun mej drugim v državnem zboru zagovarjal judovsko južno železnico, se je v koaliciji zvezal z liberalci in je, da bi judovski liberalizem pomagal rešiti, mej vsemi najvažniše, versko vprašanje na strau potisnil, akoravno se je na katoliškem shodu tako strašno hudoval nad onimi slovenskimi poslanci, ki „v odločilnih trenutkih odmahujejo in jim je katoliška vera postranska reč“; je s svojim molčanjem in glasovanjem izdajal Judom sveto stvar krščanskega ljudstva, in sedi še zdaj s predsednikom I. katoliškega shoda v razpadajoči trohli baraki Hohenwartovega kluba — zopet v veselje liberalcem in Judom. Ako tako dela predsednik slovenskega katoliškega odbora, mora človek res vprašati, ali so se slovenskega katoliškega shoda res udeležili tudi Judje in liberalci? Pohujšanje je očitno. Ali res vsi katoliški Slovenci mislijo, kakor misli in dela g. predsednik katoliškega odbora? Med tem pa mirno spi naša „katoliška organizacija“, katera je ena glavnih točk katoliškega shoda; med tem spi „Leonova družba“, akoravno smo že pred poldrugim letom v Celju vsemu svetu slovesno povedali, da jo osnujemo; med tem naša vseučilišna mladina napreduje — v radikalstvu, med tem liberalci našim škofom pridno mažejo hiše, po naših mestih se čedalje bolj šopiri liberalstvo . . . Zmešnjava raste od dne do dne; disciplina se ruši. Naša politika je brez glave. Vse razpada . . . Prav imajo liberalci, ako nam očitajo, da katoliški shod je bil pesek v oči, da je šlo le za osebnosti, a ne za stvar, da nam ime katoliško služi v slepilo . . . Prav imajo! Ne, nam vsaj je šlo vedno za stvar, za sveto katoliško stvar. Ne, za stvar gre tudi drugim našim somišljenikom. Zatorej pa vprašamo: Povejte nam vendar, kje je zavornica? S tem vprašanjem se obračamo pred vsem na gosp. predsednika slovenskega katoliškega odbora. Kje je zavornica, da voz ne gre naprej? Naj se zavornica odstrani! Ako ne, potem poročemo, da nas več ne vežejo resolucije katoliškega shoda; potem pa začnemo katoliško politiko sami na svojo roko, brez takih voditeljev. In prihodnost bo pokazala, čegava bo zmaga!“

»Kärntner Nachrichten« se vjedajo, da je kranjski deželni zbor dovolil Ciril Metodovi družbi 1000 gld. podpore, deželna zbornica koroški in štajerski pa sta odklonila prošnji „Südmarke“. Lahko razumljivo! Ciril Metodova družba deluje mirno za to, da se poučujejo slovenski otroci v slovenskem jeziku, „Südmark“ pa se poteguje le za nemčurstvo in Nemčijo in dela združbe med ljudmi. To je razloček, ljuba beljaška

tetka! V št. 18. piše: „Sovražniki koroške dežele z ostrim orčjem in določenim delom so danes Slovenci in morejo se jim zoperstavljati le dobro izvežbani, narodno misleči in delavni Nemci. O ne! Da smo sovražniki koroške, nekdanje čisto slovenske dežele, je grdo zavijanje in debela laž, s katero oni list bega svoje bralce. Mi ljubimo lepo deželo, želimo tudi mir z nemškimi deželani, ali z ljudmi, ki se hočejo šopiriti na naše stroške, ki nam kratijo najbolj priproste naše pravice, je nemogoče v miru živeti. Da se pa potegujemo v pošteni borbi za svoje stare postavne pravice, tega si ne pustimo vzeti niti od beljaških advokatov in od njih glasila.“

Naš novi prijatelj — dr. Luggin! — Celovski „Mir“ je priobčil nastopni članek: Ko so se v našem dež. zboru razgovarjali, da naj se v deželno bolnišnico pokličejo usmiljene sestre, govoril je proti temu tudi stari vodja koroških liberalcev, dr. Luggin. Zagovarjal je sedanje posvetne postrežnice med drugim s tem, da znajo slovenski in da bi jih bilo težko nalomestiti s sestrami (nunami), ki bi bile znožne slovenskega jezika (?). Nočemo se z govornikom pričakati o tem, ali bi res ne bilo mogoče dobiti slovenščine zmožnih sester, in koliko sedanjih postrežnic zna slovenski — danes tu le pribijemo, da se je dr. Luggin petegnil za slovenske bolnike in postrežnice! Tedaj sam vodja koroških liberalcev pripozna, da je za deželno bolnišnico v Celovcu neobhodno potrebno slovenskih postrežnic. He, liberalna gospoda, kaj je potemtakem s tistim vašim „nemškim značajem“ Celovca!? Menda nič kaj! Kot mož mora biti dr. Luggin tudi dosleden in značajan. Kot tak nam mora pripoznati, da kakor je za slovenske bolnike treba slovenskih postrežnic, je zanje gotovo treba tudi slovenskih zdravnikov. Da gremo še dalje, bodele nam g. dr. Luggin, ki ste gotovo dobro podučeni v logičnih zakonih mišljenja, pripoznali, da je iz istih vzrokov treba tudi za slovenske otroke slovenskih učiteljev in za slovenske stranke slovenskih uradnikov! Kot od doslednjega moža od Vas pričakujemo, da se bodele za to, kar spoznate za dobro in potrebno, tudi potegnili, to zagovarjali, to je zahtevali za nas: slovenskih učiteljev (šol), uradnikov itd. Da nam, kot najnovejši naš prijatelj in zagovornik še nekoliko pomagata, dovoljujemo si Vas prositi, da namignete svojemu, kajpak malo porednemu, ker nacionalnemu učencu Doberniku, naj se ne zadira toliko v nas in na Dunaju pobija to, kar Vi, če tudi še le indirektno, zagovarjate v celovškem deželnem zboru.

Kdo bode dunajski župan? — Vladni listi še vedno nagovarjajo protisemite, naj koga družega volijo za župana, ne pa dr. Luegerja. Vzlic temu je pa skoro gotovo, da bode voljen dr. Lueger. Če ga bode vlada predložila v potrjenje, še ni gotovo. Volitev župana bode še le v maju. In če vlada tudi ne misli novega župana predložiti v potrjenje, vendar ne bode zbora precej razpustila. Ker ni noben obrok oločen za potrjenje župana, se bode še le jeseni naznanilo nepotrjenje. Še le, ko bi pri novi volitvi bil zopet voljen dr. Lueger, se bi zbor razpustil. Poprej bode pa vlada skušala se sporazumeti s protisemiti glede volitve. Če pride torej do nove mestne volitve, se bode vršila še le po zimi ali pa v začetku pomladi, ker bode vlada skušala po možnosti vso stvar zavleči. Badeni si misli: čas pridobljen, je vse pridobljeno.

Avstrija, Nemčija in Italija. — Avstrijski minister grof Goluhowski mudil se je minoli teden v Berlinu. Mej tem, ko se z edne strani zatrjuje, da poset Goluhowskega v Berlinu ni imel političnega pomena, drugi zatrjujejo nasprotno. Res je, da so avstrijskega vnanjega ministra jako lepo vsprejeli v glavnem mestu Nemčije. Poroča se, da se je pri posvetovanjih in pogovorih poudarjala stara vez mej Nemčijo in Avstrijo, dočim se baje Italije nihče ni dotaknil. Verjetneje je pač, da so v Berlinu prav marljivo razpravljali žalostne razmere v Italiji. — Precej po dohodu grofa Goluhowskega na Dunaj, se je nagloma odpeljal italijanski poslanik grof Nigra z Dunaja v Rim. Prej je še veliko govoril z vrnivšim se